

- отношения, – №9. – 1993. – С.78–86.
6. Кіш Є. Б., Регіони Європи на початку ХХІ століття // Політика і час. - 2007. - № 1. - С. 33-36
 7. Марковський С. С., Фінансове забезпечення регіональної політики ЄС // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Управління». – 2010. – № 2.
 8. Рудяков П.М., Сучасні європейські інтеграційні проекти: мотиви, моделі, ризики, регіональний та глобальний контекст // Політична думка. - 2002. - № 2-3. - С. 91-107
 9. Санковец Н. А., Озарубежном опыте государственного управления региональным развитием, Экономический журнал, 2009 г. №16.
 10. Чужиков В. И., Модернізація регіональної політики в ЄС // Економіка України. - 2008. - № 3. - С. 51-58
 11. Шармоянц А.Н., Перспективы развития регионализма в Европе, Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского, Серия «Юридические науки», том 25 (64). 2012. № 2, стр. 107-110.
 12. Конкурентоспроможність регіонів, Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова (Робочі матеріали до Круглого столу 28 травня 2008 р.)
 13. «Регіональна політика ЄС після його розширення», Національний інститут стратегічних досліджень (Закарпатський філіал) та представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні, видавництво «Ліра», 2004 р., Ужгород.
 14. Указ Президента України від 25 червня 2001 р. № 341 «Про Концепцію державної регіональної політики».
 15. Закон України від 15 липня 1997 р. № 452 «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування»
 16. Інформаційний ресурс ЄС:
www.eu.prostir.ua
www.ec.europa.eu/regional_policy

Рецензент: Розпутенко І.В., д.держ.упр., професор.

УДК 502.3

Якимчук А.Ю.,

к.е.н., докторант кафедри державного управління та місцевого самоврядування
Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне)

ПРИНЦИПИ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ВІДПОВІДНО ДО СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

Анотація. Розглянуто основні екологічні, економічні, соціальні принципи збереженням біорізноманіття України. Досліджено можливості розвитку екологічної мережі України.

Ключові слова: принципи, державне управління, біорізноманіття, держава, система.

Якимчук А.Ю.,

к.э.н., докторант кафедры государственного
управления и местного самоуправления
Национального университета водного
хозяйства и природопользования (г. Ровно)

ПРИНЦИПЫ СОХРАНЕНИЯ БИОРАЗНООБРАЗИЯ СОГЛАСНО СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ СЕТИ

Аннотация. Рассмотрены основные экологические, экономические, социальные принципы сохранения биоразнообразия Украины. Исследованы возможности развития экологической сети Украины.

Ключевые слова: принципы, государственное управление, биоразнообразие, государство, система.

Yakymchuk A.J.,

candidate of economic sciences, doctoral student of public
Administration and Local Government
National University of Water
Management and Natural Resources (Rivne)

CONSERVATION PRINCIPLES Biodiversity ACCORDING TO DEVELOPMENT STRATEGY OF STATE ENVIRONMENTAL NETWORK

Annotacion. The basic environmental, economic and social principles of biodiversity conservation of Ukraine have been investigated. Possibilities of the ecological network in Ukraine have been learned.

Keywords: principles, public administration, biodiversity, state system.

Постановка проблеми. Ефективне збереження біорізноманіття України для сучасних і майбутніх поколінь можливе лише завдяки чітко спланованим і організованим діям щодо розбудови екологічної мережі. Це бачиться можливим на основі розробки чіткої методології збереження біорізноманіття, що спирається на систему принципів, методів та інструментів. Одним із найважливіших принципів сталого розвитку є забезпечення безпечного для життя і здоров'я населення середовища. Зважаючи на екологічні проблеми, економічну нестабільність та цілу низку інших факторів, одним із забезпечуючих у цьому напрямку критеріїв є збереження біорізноманіття [1-10]. Все це зумовлює необхідність подальшого розвитку методології збереження біорізноманіття.

Аналіз останніх досліджень. Формуванням екологічної мережі займалася велика чисельність науковців, зокрема, Бобильов С.Н., Гуєєв А.А., Медведєва О.Е., Сидоренко В.Н., Соловійова С.В., Стеценко А.В., Жушев А.В. Тішков А.А., Мартинов А.С. та ін. [6], проте у питанні вироблення єдиних методологічних принципів збереження біорізноманіття до цього часу не дійшли згоди.

Виклад основного матеріалу. Методологія збереження біорізноманіття ґрунтується на низці принципів та методів, що лежать в основі пізнання дійсності. У даному дослідженні проведено узагальнення існуючих методів та принципів збереження біорізноманіття, що наведено на рис. 1, 2.

Методи збереження біорізноманіття
1. державна екологічна політика (в т. ч. розробка національних, державних, місцевих та об'єктних програм і проектів);
2. ведення Червоної книги (оновлення даних про стан, розповсюдження рідкісних і зникаючих видів рослин та тварин);
3. створення природно-заповідних об'єктів (регламентація управління та природокористування);
4. міжнародне співробітництво у збереженні біорізноманіття (глобальний характер проблеми збереження біорізноманіття; міжнародні угоди, конвенції, проекти, гармонізація національного законодавства із міжнародним);
5. національні програми збереження біорізноманіття (програми, проекти і плани дій), спрямовані на збереження та відновлення ландшафтного і біологічного різноманіття;
6. програми охорони і відновлення окремих видів (реакліматизація, біотехнології);
7. створення екомережі;
8. розвиток природоохоронних технологій в промисловості, сільському господарстві та рибному промислі;
9. боротьба із браконьєрством (пропаганда серед населення, застосування пророддохоронних освітніх та виховних програм);
10. розвиток екотуризму.

Рис. 1. Методи збереження біорізноманіття

Відомо, що на сьогодні саме біорізноманіття формує безпечне для життя і здоров'я людини навколишнє середовище, забезпечує населення продуктами харчування, ліками, сировиною для промисловості. Крім того підтримує функціонування екосистем, зокрема кругообіг і очищення природних вод, збереження ґрунтів і стабільність клімату. Саме тому питанню збереження біорізноманіття присвячено цілу низку праць вітчизняних науковців, зокрема Т.Л. Андрієнко-Малюк, А.Ю. Александрової, О.О. Веклич, О.В. Вруб-левської, Л.С. Гринів, Ю.М. Грищенко, П.І. Гамана, Л.Г. Мельника, І.М. Синякевича, А.Я. Сохничя та ін., які в основному стосуються підтримання екологічного стану екосистем.

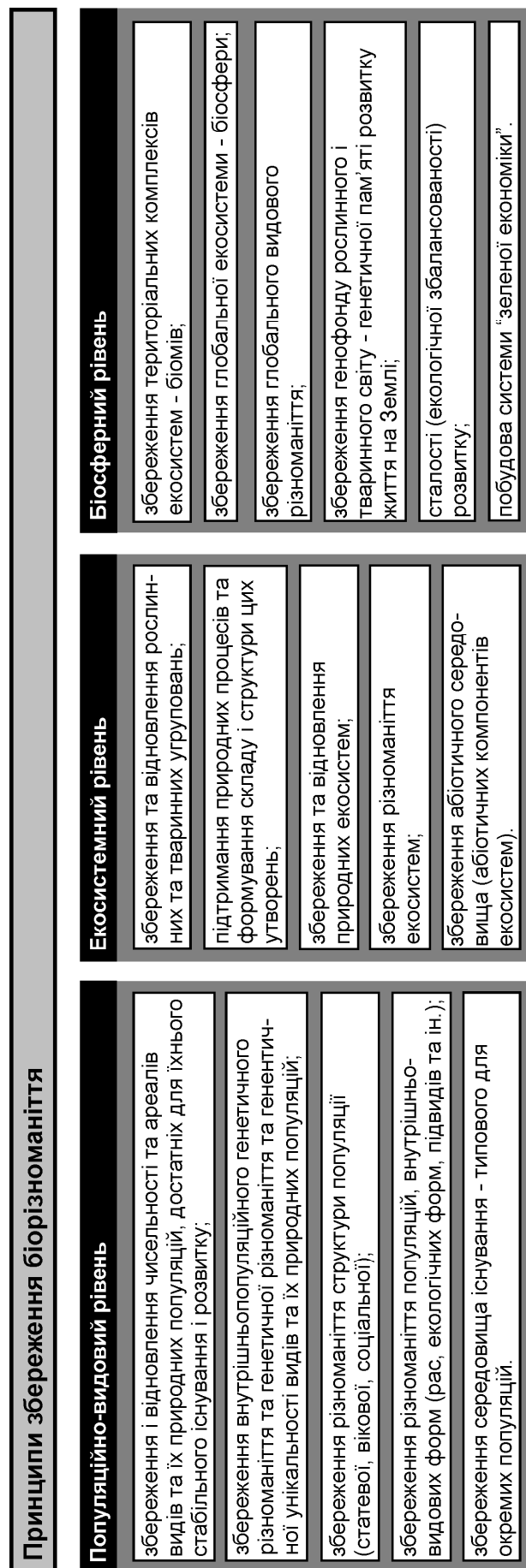


Рис. 2. Основні біологічні принципи збереження біорізноманіття

Проте як свідчать праці іноземних фахівців (С.Н. Бобильова, Г.А. Моткина, А.С. Тулупова, А.Н. James, М.І.В. Green, J. Paine, J. Dixon, S. Pagiola, В.І.Е. Brink, R. W. Butler та ін.), для ефективного забезпечення своїх функцій біорізноманіття повинно отримати реальну економічну оцінку і відобразитися у національних рахунках кожної держави. Все це зумовило необхідність подальшого розвитку методології збереження біорізноманіття, актуальність даної теми наукової роботи, її мету, а також визначило предмет та об'єкт дослідження.

Метою дослідження є визначення методологічних принципів та методів збереження біорізноманіття на основі іноземного досвіду. Об'єктом дослідження є компоненти біорізноманіття України. Предметом дослідження виступає процес формування методології збереження біорізноманіття.

У січні 2005 року був прийнятий Закон України «Про екологічну мережу України». Цей Закон регулює відносини, пов'язані з формуванням, збереженням та раціональним, невиснажливим використанням екологічної мережі. Згідно даного закону *екологічна мережа* – це єдина територіальна система, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і підлягають особливій охороні.

До складових структурних елементів екологічної мережі належать [11]:

- території та об'єкти природно-заповідного фонду;
- землі водного фонду, водно-болотні угіддя, водоохоронні зони;
- землі лісового фонду;
- полежахисні лісові смуги та інші захисні насадження;
- землі оздоровчого призначення;
- землі рекреаційного призначення;
- території, які є місцями перебування чи зростання видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України тощо.

Включення територій та об'єктів до переліку територій та об'єктів екологічної мережі не призводить до зміни форми власності і категорії земель на відповідні земельні ділянки та інші природні ресурси, їх власника чи користувача.

Державне управління у сфері формування, збереження та використання екологічної мережі здійснюють [11]:

- Кабінет Міністрів України;
- Рада міністрів Автономної Республіки Крим,

- спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки, заповідної справи, а також гідрометеорологічної діяльності та його територіальні органи;
- інші центральні органи виконавчої влади;
- місцеві органи виконавчої влади;
- органи місцевого самоврядування.

Державне управління у сфері формування, збереження та використання екомережі здійснюють Кабінет Міністрів України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, Міністерство екології та природних ресурсів України, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом. Чисельна кількість громадських організацій також залучені до цього процесу.

Формування, збереження та використання екомережі здійснюється відповідно до таких основних принципів [11]:

а) забезпечення цілісності екосистемних функцій складових елементів екомережі;

б) збереження та екологічно збалансоване використання природних ресурсів на території екомережі;

в) зупинення втрат природних та напівприродних територій (зайнятих рослинними угрупованнями природного походження та комплексами, зміненими в процесі людської діяльності), розширення площі території екомережі;

г) забезпечення державної підтримки, стимулювання суб'єктів господарювання при створенні на їх землях територій та об'єктів природно-заповідного фонду, інших територій, що підлягають особливій охороні, розвитку екомережі;

г) забезпечення участі громадян та їх об'єднань у розробленні пропозицій і прийнятті рішень щодо формування, збереження та використання екомережі;

д) забезпечення поєднання національної екомережі з екомережами суміжних країн, що входять до Всеєвропейської екомережі, всебічний розвиток міжнародної співпраці у цій сфері;

е) удосконалення складу земель України шляхом забезпечення науково-обґрунтованого співвідношення між різними категоріями земель;

є) системне врахування екологічних, соціальних та економічних інтересів суспільства.

Ідея про екологічну мережу як природоохоронну технологію виникла у 80-х роках минулого століття. У 1993 році на міжнародній конференції з питань охорони довкілля в Маастрихті голандськими спеціалістами було запропоновано створити Європейську екологічну мережу (ЄЕМ). Програма

створення ЄЕМ стала складовою частиною Всеєвропейської стратегії збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, прийнятій на Конференції міністрів з охорони навколишнього середовища європейських країн, яка відбулася у 1995 році в Софії. Структурними елементами ЄЕМ повинні стати так звані екологічні ядра, екологічні коридори та буферні зони. Екологічні ядра являють собою малозмінені, екологічно цінні та значні за розмірами території, які як правило мають природно-охоронний статус. Основним їх завданням є збереження біологічного та ландшафтного різноманіття на еталонних природних ділянках, сприяння підтримання екологічного балансу в регіоні. Екологічні ядра повинні з'єднуватись між собою екологічними коридорами – смугами чи масивами відносно малозмінних, відновлених чи штучно створених природних ландшафтів. Це можуть бути долини річок, озера, болота, балки, лісові масиви та смуги, меліоративні канали, тощо. З метою запобігання негативному впливу господарської діяльності людини на природні комплекси створюються буферні зони з регульованим обмеженням господарювання. Таким чином, із вказаних вище трьох структурних компонентів формується своєрідна мережа, яка більш-менш рівномірно вкриває регіон. При достатньому представництві і площі така екологічна мережа створює прийнятні умови для збереження біологічного та ландшафтного різноманіття певного природно-територіального комплексу. Останнє, поряд з іншими природоохоронними заходами, в значній мірі сприяє підтриманню сталості регіональної екосистеми. Складовою частиною Європейської екологічної мережі є екологічні мережі окремих держав, зокрема Національна екологічна мережа України. Її створення передбачене Законом України «Про загальнодержавну програму формування екологічної мережі України на 2000-2015 роки» [6; 8; 10; 11].

Висновки. Так, пропонується групування принципів збереження біорізноманіття за такими трьома складовими: біологічною (екологічною), економічною, організаційною. Оскільки органічний світ на Землі складається з окремих комплексних утворень різного рівня, для кожного з яких існують специфічні проблеми, тому і виділені різні рівні біологічних принципів. До них пропонується віднести також і принцип сталості (екологічної збалансованості) та розбудови системи «зеленої економіки». Економічні принципи збереження біорізноманіття – можуть бути обов'язкові (ліцензування, оподаткування, платежі) і стимулюючі (гранти, сприяння на ринку, премії, дотації, страхування та ін.). Організаційні принципи пов'язані із реалізацією механізмів державного управління у галузі збереження біорізноманіття.

Удосконалення та застосування методології збереження біорізноманіття на основі кращого закордонного досвіду з урахуванням національних особливостей та сформованої нормативно-законодавчої бази дозволить створити ефективний механізм збереження біорізноманіття в

Україні.

Використані джерела інформації:

1. Fabijanski P. Parki narodowe. Cuda Polski. Edukacja Powszechna. – Wydawnictwo Podsjedlic-Raniowski i Spolka, 2003. – 112 p.
2. Моткин Г.А. Страхование риска нарушения устойчивости средообразующих функций экосистем // Материалы III международной научнопрактической конференции “Эколого-экономический механизм сохранения биоразнообразия особо охраняемых природных территорий”. – Каменюки, 2008. – С. 26-28.
3. James, A.N., Green, M.J.B. and Paine, J. Financial indicators and targets for protected areas. In Background paper for GBF6: Dialogue on Biodiversity Indicators and Targets. Unpublished draft for discussion only. – 1997. – P. 55.
4. Dixon J., Pagiola S. Local Costs, Global Benefits: Valuing Biodiversity in Developing Countries. Environmental Department. – The World Bank, 2000. – P. 13.
5. Brink B.I.E. 2000. Biodiversity Indicators for the OECD Environmental Outlook and Strategy: a feasibility study. RIVN report, Bilthoven, The Netherlands. – 52 p.
6. Андрієко Т.Л., Балашов Л.С., Прядко О.І. Унікальний болотний масив Переброди на Ровенщині // Укр. ботан. журн. – 1976. – Т. 33. – № 5. – С. 532-536.
7. Волошинова Н.О., Бачук В.А., Грищенко Ю.М. Заповідний край лісів, боліт, озер. – Рівне, ВАТ «Рівненська друкарня», 2007 р. – 200 с.
8. Экономика сохранения биоразнообразия / Под ред. А.А. Тишкова. – М.: Проект ГЭФ “Сохранение биоразнообразия Российской Федерации”, Институт экономики природопользования, 2002. – 604 с.
9. Якимчук А.Ю. Економіка та організація природно-заповідного фонду України. Монографія. Рівне: НУВГП, 2007. – 208 с.
10. Якимчук А.Ю., Черній А.Л. Економіка природокористування. Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2010. – 275 с.
11. Закон України «Про екологічну мережу» // Верховна Рада України; Закон від 24.06.2004 № 1864-IV // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>.

Рецензент: Корецький М.Х., д.держ.упр., професор.

УДК:35

Астапова Н.Л.,

аспірант кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
Національної академії державного управління
при Президентіві України

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Анотація. У статті висвітлено проблеми розвитку людського потенціалу, формування та використання людських ресурсів, визначено основні стратегічні напрями розвитку демографічного потенціалу та проаналізовано рівень формування кадрів і ринку праці щодо суттєвого впливу на відтворення людських ресурсів.

Ключові слова: людські ресурси, людський розвиток, людський потенціал, розвиток людських ресурсів, ринок праці.